

अठकार्या स्वरूप

नेपालय् सहभागितामूलक संविधान निर्माण
सफू-मा:

५

संवैधानिक संवाद केन्द्र
CENTRE FOR CONSTITUTIONAL DIALOGUE

संवैधानिक संवाद केन्द्र

प्रकाशक

संवैधानिक संवाद केन्द्र

न्हपांगु संस्करण- २०६५ साल

प्रतिलिपि अधिकार © संवैधानिक संवाद केन्द्र सर्वाधिकार सुरक्षित दु । सामग्रीया श्रोत संवैधानिक संवाद केन्द्रयात न्हयथना गैरब्यावसायिक प्रयोजनया लागि थुगू सफूया छु नं व्वति हाकनं पिकाय्गु वा भाय् हिइके फै । उगु हाकनं पिकाय्गु वा भाय् हिकूगु छगु प्रति संवैधानिक संवाद केन्द्रयात् विइमाली ।

साजसज्जा व मुद्रण

प्रिन्ट प्वाइन्ट पब्लिसिड, त्रिपुरेश्वर, येँ ।

फोन : ४२४९६७४, ४२४९६७५

मेगु खँ सिइकेत वा थुगु सफूया लागिं क्वय् न्हयथनातःगु थासय् स्वापु तैदिसँ :

संवैधानिक संवाद केन्द्र

स्वंगुगु तँ, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, न्हू वानेश्वर, येँ

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

संस्कृत्या स्वरूप

संस्कृत-मा: ५

संस्कृतस्य स्वरूप	१
महसीका	१
परिभाषाहस्त	२
आधास्मृत अवधारणा व सिद्धान्त	३
लौकतान्त्रिक संस्कृतस्य ताजि	३
नेपाल व शासन प्रणाली	५
संविधानसभाय सहलह यायुर्पैंगु संभावित विषय	६
संवैधानिक विकल्प	७
लिखँ	८

सरकारया स्वरूप

म्हशीका

न्हूगु संविधानय् नेपाःया सरकारया स्वरूप गथे च्वनी थे? थ्व खँय् गुलिसिनं स्यल्लाक विचाः यानाच्वंगु दुसा गुलिं धाःसा अतःमतः जुयाच्वंगु खनेदु । नेपालं गजाःगु सरकार ल्यय्माली ?

विश्वय् थ्यंमथ्यं निसःगु ति राजनीतिक प्रणाली अस्तीत्वय् दु व फुक्क प्रणालीपतिकं थःथःगु पहया विशेषता व गूण दु ।

प्राचीन ग्रीक दार्शनिकतसें सरकारयात राजतन्त्रात्मक, कृलीनतन्त्रात्मक, राज्य व्यवस्थात्मक, निरंकुश, अल्पतन्त्रात्मक व लोकतन्त्रात्मक थजाःगु थी थी वर्गय् ब्वथलातःगु दु । सरकारया स्वरूप एकात्मक वा संघात्मक, लोकतान्त्रिक वा तानाशाही धैगु लिधंसाय् नं राज्ययात ब्वथले फु । लोकतान्त्रिक प्रणाली दुने हे नं तःगु कथंया स्वरूप दु । गुगू प्रणाली अन्तरगत संसदयात यक्को अधिकार बियातःगु दइ, अजाःगु प्रणालीयात संसदीय प्रणाली धाइसा मेगु प्रणाली तप्यंक् त्याइम्ह राष्ट्रपतियात उप्वः अधिकार बियातःगु दइ, उकियात राष्ट्रपतीय प्रणाली धाइ । संसदीय व राष्ट्रपतीय प्रणालीया प्रतिफल दलीय स्थिति (दलया त्याः) चुनाव प्रणाली, प्राकृतिक श्रोतया स्थिति व नागरिक समाजया भूमिका थजाःगु मेमेगु पक्षया लिधंसाय् ब्यागः ब्यागः जुइफु ।

सामान्यतः राष्ट्रपतीय, संसदीय वा मिश्रित प्रणाली मध्ये गुगू प्रणाली नालाकाःगु धैगु खँ संविधानय् स्पष्ट न्ह्यथनातःगु दैमखु । संविधानपतिक सरकारया थी थी अंगया दथुइ थःगु हे कथंया निश्चित सन्तुलनया ढाँचा क्वछिनातःगु दइ । वयां लिपाजक उगु संविधानं गुगू स्वरूप नालाकाःगु धैगु खँ राजनीतिशास्त्रीतसें वर्गीकरण याइ । न्हूगु संविधानया मस्यौदा दय्केगु भवल्य् थ्व हे ढाँचा ल्यय्माः धैगु दैमखु । हाथ्या ला संस्थायात ल्वःगु व्यवस्था ल्यय्गु व उगु संस्थायात स्पष्ट व ल्वःगु अधिकारया व्यवस्था याय्गु खः । स्थायीत्व, सामाजिक सौहार्द्रता, सुशासन व विधिया शासन थजाःगु राजनैतिक लिच्चःया प्रत्याभुति वीगु राज्यया लागी ल्यज्याया आज्जु जुइमाः ।

संकटय्लागु वा अन्तरिम स्थितीइ लानाच्वंगु देसया विकास बांलाक याय्त सशक्त सरकार माः धैगु अनुमान गबलें गबलें याःसां गजाःगु संवैधानिक व्यवस्थां बल्लागु सरकार वइ धैगु खँ धाःसा स्पष्ट मजू । छम्ह हे अधिकारी (दसुकथं राष्ट्रपति) याके फुक्क संवैधानिक शक्ति केन्द्रत याय्गु धैगु बल्लागु व बांलाःगु शासन व्यवस्था पलिस्था याय्गुया प्रत्याभूति मखु । अभ्म कार्यपालिकाय् फुक्क शक्ति केन्द्रत याइगु राज्य (अधि-राष्ट्रपतीय प्रणाली) सामान्यतः निरंकुश जुइयः । गुलिखे

राज्यं त्वापु जुयाच्चंगु दइ अल्य नागरिकतयत् भिंकेगु खँय केन्द्रत जुइमखु । मेखे, थी थी दल दथुइ बल्लागु राजनीतिक सर्वसम्मतिं पंगः चीकेत ग्वहालि जुइगुजक मखसे उकिं प्रभावकारी व जवाफदेही याय्फु ।

पटिश्राषाहठ्ठ

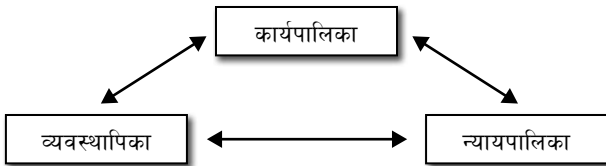
अटकाटया आमान्य ताजि	
<p>शाजतन्त्र (पूर्णी) अंघैधानिक</p> <p>» राष्ट्रप्रमुखकथं दुम्ह छम्ह मनूयात सर्वोच्च शक्ति वियाः वयात राज्यया मेमेगु फुक्क संस्थालिसे ब्यागलं तइगु छगूकथंया सरकार ।</p> <p>» वंशानुगत शासन थुकिया छगू विशेषता हे खः ।</p>	<p>गणशाज्य</p> <p>» जुजुं नेतृत्व मयाइ गु राज्य ।</p>
<p>बिंटकुछ तानाशाही / छगू दलया अटकाट</p> <p>थःथम्हं नियुक्त जूम्ह छम्ह शासकया लहातय राजनैतिक शक्ति दइगु सरकारयात निरंकुश सरकार धाइ ।</p> <p>» फुक्क अधिकार थःगु लहातय तइम्ह अधिनायकवादी शासक (दसुकथं, परमशक्तिवादी वा निरंकुश) हे तानाशाही सरकार खः ।</p> <p>» छगू दलं सरकार दय्कीगु शासन प्रणाली दुगु राज्ययात छगू दलया राज्य धाइ । थजाःगु स्थिती मेगु छुं नं दलं चुनावय् व्वति काय् खनीमखु नापं कानुनकथं नं शक्ति काय्खनी मखु ।</p>	<p>लोकतन्त्र</p> <p>» स्वतन्त्र निर्वाचन प्रणाली अन्तर्गत तप्यंक वा अप्रत्यक्षकथं जनतायात शक्ति बीगु सरकार छगू कथंया लोकतन्त्र खः । लोकतन्त्रयात अंग्रेजी 'डेमोक्रेसी' ग्रीक भाषां 'जनताया सरकार' थुइकीगु खँवः 'डिमोक्रेसिया' वःगु खः । थौकन्हय् लोकतन्त्रय् राजनैतिक बहुलवाद, मानव अधिकार, विधिया शासन थजाःगु मेमेगु गुणात्मक विशेषता नं दय्माःगु भलसा अपेक्षा याइ ।</p>
<p>एकात्मक शाज्य</p> <p>» राज्ययात छगू एकाइकथं शासन याइगु व केन्द्रीय सरकार शक्ति केन्द्रत याइगु राज्ययात एकात्मक राज्य धाइ । थजाःगु राज्यय् राजनैतिक शक्ति क्वय् क्वय्या तह, राष्ट्रिय, क्षेत्रीय वा स्थानीय निर्वाचित सभा, गभर्नर व नगरप्रमुखतयत् वियातःगु जुइफु (निक्षेपित सरकार) । थथेखःसां अजाःगु निक्षेपित अधिकार लित काय्गु मू अधिकार केन्द्रीय सरकारयाके हे दइ ।</p>	<p>अंग्तीय शाज्य</p> <p>» केन्द्रीय (संघीय) सरकारय् एकीकृत वा आंशिक स्वशासित राज्य वा क्षेत्र दुगु राज्य संघीय राज्य खः । संघय् संघीय एकाइनं स्वशासन याइगु अधिकारयात संविधानं विशेषकथं प्रत्याभूति वियातइ । अल्य केन्द्रीय सरकारं छखेरंजक (एक पक्षीयरुपं) थुकियात हाचां गाय्फैमखु ।</p>

बहुमतया सरकार	सहमतीय सरकार
<p>» 'त्याकुम्हेसित फुक्कं दइगु' सिद्धान्तय् याइगु निर्वाचन प्रणाली नालीगु छगूकथंया सरकारयात बहुमतया सरकार धाइ । सर्वाधिक सरल बहुमतीय प्रणाली अथवा 'न्हाप जूम्ह त्याइगु' व्यवस्थाय् चुनाव क्षेत्रय् त्याकुम्हेसिया आपा: मत दय् हे मा: धैगु नं दैमखु ।</p>	<p>» फत्तले व्याक्क राजनैतिक दलयात दुथ्याकीगु नापं इमित ध्यान बीगु निर्णय प्रक्रिया संरचना सहमतीय लोकतन्त्रया विशेषता ख: । सहमतीय लोकतन्त्रया मेगु विशेषता राजनैतिक मुद्दा क्व:छीगु व क्व:छीगु प्रक्रिया निगुलिस अप्वयाच्चंगु जनसहभागीता ख: । थ्व आपा: याना: समानुपातिक प्रतिनिधित्व दुगु चुनाव प्रणाली आधारित जुइ ।</p>

आधारभूत अवधारणा व सिद्धान्त

लोकतान्त्रिक सरकारया विशेषता धैगु सरकारया स्वंगू अंग कार्यपालिका, व्यवस्थापिका व न्यायपालिका दथुइ 'शक्ति पृथकीकरण' ख: । 'नियन्त्रण व सन्तुलन' प्रणालीकथं नं थ्वैत सीकेफु । थथे जूसां शक्ति पूर्वक तापा:गु वा शक्ति पृथकीकरण पूर्वक अभाव जूगु गुगू नं लोकतान्त्रिक प्रणाली अस्तित्वय् दैमखु । अलय् थी थी संवैधानिक अंग वा कार्यपालिका, व्यवस्थापिका व न्यायपालिका दथुया स्वापुयात दुवाला: थ्वैत थुइकेफै । शक्ति पृथकीकरणया शैली व हदया स्तर देसदेपतिकं पाना: च्वनेफु ।

संसदीय लोकतन्त्रय् व्यागलं हे शक्ति पृथकीकरण दैमखु । कार्यकारीयात विधायिकां हे ल्यइ । थजागु प्रणाली सरकार व प्रशासन (कार्यकारी अंग) संसद पारित या:गु कानुनया सीमाय् च्वना: वा उकिया लिधंसाय् ज्या याय् हे मा: । कार्यकारी व विधायिकी अंग यक्को स्वा:सां नं संसदीय प्रणाली न्यायपालिका धा:सा प्राय: हे स्वतन्त्र जुइ ।

लोकतान्त्रिक सरकारया ताजि

थ:थगु सर्वोच्च ज्याकुथिइ छयलीगु सापेक्षिक अधिकारया लिधंसाय् सरकारया लोकतान्त्रिक स्वरुप पाय्फु । दकले आपा: दैगु संसदीय प्रणाली व राष्ट्रपतीय प्रणाली ख:, नापं थ्व निगुलिं प्रणालीया

दथुइ यक्को पाः । संघीय व एकात्मक राज्य निगुलिं ब्यागलं ब्यागलं चुनाव प्रणालीया लिधंसाय् राष्ट्रपतीय व संसदीय प्रणाली अस्तित्वय् दैच्वंचंगु दु ।

संसदीय शासन प्रणाली थौया विश्वय् दकलय् आपाः छ्यला च्वंचंगु शासन प्रणाली खः । थुगु प्रणाली प्रधानमन्त्री शासनप्रमुख जुइ । अलय् सरकारया नीतियात कयाः सल्लाह वीगु मन्त्रिपरिषद्या अध्यक्षता वं हे याइ । प्रधानमन्त्रीया निर्वाचन बहुमतया आधारय् प्रायः संसदं याइ । सरकार संसदप्रति मंकाःकथं जिम्मेवार जुइसा सत्ताय् च्वंचनेत सरकारं संसदया विश्वास मदिकक कयातुं च्वनेमाः । प्रधानमन्त्री थें हे मन्त्रीत नं सामान्यतः संसदया दुजः हे जुइ । संसदीय प्रणाली राष्ट्रध्यक्षया भूमिका मूलतः आलंकारिक जुइ (जुजु वा विधायिकां ल्यःम्ह राष्ट्रपति) । संसदीय प्रणालीया सरकार दुगु देशय् राजनैतिक शक्ति प्रधानमन्त्रीं नेतृत्व याःगु मन्त्रीपरिषद्याके हे दै ।

आपाः प्रचलनय् दुगु मेगु लोकतान्त्रिक शासकीय स्वरूप राष्ट्रपतीय शासन प्रणाली खः । थुगु प्रणाली राज्य व सरकारया अध्यक्षता याइम्ह कार्यकारी राष्ट्रपति जनता तप्यंक ल्ययाः हइ । राष्ट्रपतियात असाधारण परिस्थितिइ विधायिकां महाभियोग वाहेकं गुगु नं प्रक्रियां चीके फ़ैमखु । वया संवैधानिक पदावधि सामान्यतः प्यर्देनिसें न्हयर्दया जुइ । थजाःगु प्रणाली अन्तर्गत गुलिखे देशय् राष्ट्रपतिया पदावधि क्वछिना तइ । राष्ट्रपतिं थः यल्ये मन्त्रिमण्डलया दुजःत (मन्त्री / सचिवत) नियुक्त यानाचवनी । गुलिं गुलिं नियुक्ति संसदीय सुनुवाइनं पारित याय्मालेफु । मन्त्रिपरिषद्या फुक्क दुजःत राष्ट्रपतिप्रति हे उत्तरदायी जूसां सामान्यतः संसदप्रति नं जवाफदेही जुइ । थुकियात संसदीय निगरानीकथं काय्गु याः ।

गुलिं गुलिं देशं अर्ध-राष्ट्रपतीय प्रणाली नालातःगु दु । थजाःगु प्रणाली राष्ट्रपतियात जनतां आमचुनाव यानाः तप्यंक ल्यइ । राष्ट्रपतिं संसदय् दकलय् आपाः बहुमत दुगु दलया प्रधानमन्त्री नियुक्त याइ । सरकारया मेपिं दुजःत प्रधानमन्त्रीया सिफारिसय् राष्ट्रपतिं नियुक्ति याइ । राष्ट्रपति व प्रधानमन्त्री निम्हय्सिनं देशया न्हिथंया राजनैतिक जीवनय् तःधंगु भूमिका म्हिताचवनी । उमि शक्ति इनाकाय्गु खँय् थी थी देशय् ब्यागलं ब्यागलं परम्परा दु । छुं अर्ध राष्ट्रपतीय प्रणाली मन्त्रिपरिषद्या अध्यक्षता राष्ट्रपतिं याइ । मन्त्रिपरिषदं क्वःछ्यगु अध्यादेश वा कार्यकारी निर्णय राष्ट्रपतिं हे पित वी । कानुन दय्केगु अधिकार संसदयानापं राष्ट्रपतियाके नं दै । राष्ट्रपतिं संसदयात वा संवैधानिक अदालतयात गुगु नं ऐन हानं विचाः याय्त इनाप याय्फु ।

थथे हे, दुर्लभ व म्होजक नालीगु अर्ध-संसदीय प्रणाली देशया सर्वोच्च कार्यकारी शक्ति छुं दुजःत दुगु संघीय परिषद्याके दइ । उपिं दुजःत मध्ये छम्हय्सित राष्ट्रपतिकथं ल्यइ । तर राष्ट्रपतिकथं वया छुं विशेष अधिकार दैमखु । संघीय परिषद्या फुक्क पार्षदत छम्ह मेम्ह थें उतिंग्यनी । आमचुनावधुंकाः संसदया निगुलिं सदनया मंकाः बैठक च्वनाः संघीय परिषद्या चुनाव याइ ।

नेपाल व शासन प्रणाली

ऐतिहासिककथं नेपाःया शासनया स्वरूप मूलतः राजतन्त्रात्मक व एकात्मक खः । वि.सं १८२५ दँय् नेपाःया एकीकरण जुइधुंकाः थुखे छु ई न्ह्यःतक नेपालय् शाहवंशं शासन यानाच्चंगु खः । वि.सं १९०३ निसं २००७ सालतक नेपालय् राणा प्रधानमन्त्रीतसें शाह जुजुपित नां जकया निष्ठा क्यनाः मुक्कं अधिकार थःगु ल्हातय् कयाः जहाँनिया शासन याःगु खः । २००७ सालय् जुजुया ल्हातय् सत्ताया शक्ति लित वय्धुंकाः जुजुं राजनैतिक दलया नेतातय्गु ग्वहालिं शासन याःगु खः । २०१५ सालय् जुजुं न्हूगु संविधान पित बियाः न्हापांगु प्रजातान्त्रिक चुनाव याकुगु खः । चुनावय् त्याःगु नेपाली कांग्रेस सरकार दय्कल, नापं उगु दलया नेता २०१७ सालतक प्रधानमन्त्री जुल । व हे दँय् जुजुं प्रजातन्त्रयात 'असफल' धकाः सरकार विघटन यात । वं 'निर्दलीय' पंचायती व्यवस्था न्ह्याकाः न्हूगु संविधान पित बिल । उगु व्यवस्थाय् जुजुया भूमिका प्रमुख व कार्यकारी, विधायिकी व न्यायिक यानाः फुक्क शक्तिया श्रोत वया हे ल्हातय् तैबिल ।

२०४६ सालय् जूगु जनआन्दोलनं राजवंशयात संवैधानिक ह्यूपाः हय्त बाध्य याकाः बहुदलीय संसदीय व्यवस्था ज्याय् ख्यलेत बाध्य याकल । २०४८ साल वैशाख २९ गते नेपालय् निक्कःगु संसदीय चुनाव जुल । संविधानं सुरक्षित जूगु संकटकालिन अधिकार छ्यलाः जुजु ज्ञानेन्द्र २०६१ साल माघ १९ गते सरकार विघटन यानाः फुक्क कार्यकारी अधिकार थःगु ल्हातय् कयाः माओवादी आन्दोलनयात निस्तेज याय्त 'संकटकालिन स्थिति' घोषणा यात । २०६२ साल चैत व २०६३ साल वैशाखय् येँय् जूगु तःजीगु हडताल व प्रदर्शनं जुजुयात संसद हाकनं पलिस्था याय्त बाध्य यात । न्हयगू दलया गठबन्धनं सरकारया नियन्त्रण थःगु ल्हातय् कयाः जुजुया यक्को अधिकार क्वताना काल ।

२०६३ साल माघ १ गते लिपा नेपाःया अन्तरिम संविधान अर्न्तगत छगू सदनया व्यवस्थापिका संसदं शासन यानाच्चंगु दु । प्रारम्भिककथं उगु संविधानं जुजुं कैतःगु फुक्कं अधिकार अन्तरिम प्रधानमन्त्रीयात लःल्हात । २०६४ साल पुष ९ गते सत्ताय् चंगु थी थी दलं राजतन्त्रयात चीकाः नेपाःयात संघीय गणराज्य घोषणा याय्त सहमत जुल । उगु निर्णययात न्हू त्यानावःगु संविधानसभां २०६५ साल वैशाख १५ गते औपचारिककथं अनुमोदन याःगु खः । पुलाम्ह जुजु ज्ञानेन्द्र २०६५ साल जेठ २९ गते दरवार त्वःतल । डा. रामवरण यादव २०६५ साल साउन ८ गते नेपाःया न्हापांम्ह राष्ट्रपतिकथं त्याकाभाल । नापं आः वय्कः न्हूगु संविधान पारित मजुतलेयात न्हूम्ह राष्ट्रप्रमुख खः । थथे हे पुष्पकमल दाहाल-प्रचण्ड २०६५ साल साउन ३१ गते संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपाःया न्हापांम्ह प्रधानमन्त्री जुयादिल । उबलय् निसं वयकलं नेपाःया गठबन्धन सरकारया नेतृत्व याना च्वना दीगु दु ।

अन्तरिम संविधानं पलिस्था याःगु सरकारया स्वरुपं छुं सामान्य अर्ध-राष्ट्रपतीय तत्व दुगु संसदीय प्रणाली खः । थ्व स्वरुपय् कार्यकारी अंग (मन्त्रिपरिषद्)या अधिकार सीदय्क हे महत्वपूर्ण जूगु दुसा अधिकार इनेगु व नियन्त्रण एवं सन्तुलनया छुं तत्व नं अस्तित्वय् दु ।

संविधानसभाय् अहलहं याय्फैगु अंश्रावित विषय

संविधानसभाय् तच्चकं वहस जुइफैगु तसकं महत्वपूर्ण खँय् न्हूगु शासन प्रणालीया संगठनात्मक स्वरुप नं छगु खः । थ्व भवलय् क्वय् न्ह्यथनातःकथंया मुद्दालिसे स्वापु दुगु मू मू मुद्दा क्वःछीमाः ।

- » नेपालय् केन्द्रीय व प्रान्तीय प्रयोजनया लागी गजाःगु संगठनात्मक स्वरुप ल्यय् माली - संसदीय, राष्ट्रपतीय, मिश्रित वा मेगु छुं ? नेपालय् व प्रणालीपतिकंया फाइदा व बेफाइदा छुं छु जुइ फु ?
- » मिश्रित प्रणाली ल्ययाः कासा राष्ट्रपति व प्रधानमन्त्री दथुया कार्यकारी स्वापु गजागु जुइमाः वा ल्यःगु संगठनात्मक संरचना अन्तर्गत उमि दथुइ शक्ति गुकथं इनेमाली ?
- » राष्ट्रपति / प्रधानमन्त्रीयात ल्यया, उमिगु योग्यता, पदावधि व उत्तरदायित्व अलय् वय्कःपिन्त चीकेगु आधार छुं छु जुइ माली ?
- » मन्त्रीपरिषदया गठन प्रक्रिया, उकियात समावेशी याय्गु तरिका, मन्त्रालय इनेगु व मन्त्रालय न्ह्याकेत माःगु व्यवस्था ।
- » संविधानं व्यवस्था याःगु मन्त्रीपरिषदया ज्या व अधिकार छुं छु जुइ माली ?
- » सरकार व विशेष संवैधानिक निकायया स्वतन्त्रताया पलिस्था व संरक्षण याय्मागु आवश्यकताया दृष्टिकोणं इपीदथ्वी गजागु कथंया स्वापु दय्मा ?
- » सरकार, व्यवस्थापिका व न्यायपालिका दथुया स्वापु, नियन्त्रण व सन्तुलन, अधिकार गथे इनेमाली ?
- » देसया सैन्य बलया पलिस्था, संगठन, छ्यलाबुला नियन्त्रणयात कयाः राष्ट्रप्रमुख वा सरकार प्रमुखया (ब्यागलं ब्यागलं जूसा) भूमिका व उत्तरदायित्व ।
- » केन्द्रीय संघीय सरकार, संघीय एकाइ व स्थानीय स्वशासन दथुइ थवं थवय् स्वापु, नियन्त्रण व सन्तुलन ।

संवैधानिक विकल्प

नेपालं थी थी विकल्पयात कया: अध्ययन याना: नेपा:यात उकिं लाकीगु लिच्च: व उपयुक्तताया खँय् विचा: याय्मा: । दुगु मू मू विकल्प व प्रणालीपतिकया विशेषता व्वय् न्त्यथनात:गु दु ।

विकल्प	बालांगु पक्ष/फाइदा	हाथ्या
१. संसदीय सरकार	<ul style="list-style-type: none"> » दुनेथ्यंक व्याग: जुयाच्चंगु समाजय् त:जीगु व थातं च्वनीगु सरकार दय्केफैगु सम्भावना » संसदया विश्वास मदुम्ह प्रधानमन्त्रीयात गुगु नं इलय् चीकेफैगु सम्भावना » न्हूगु जनमत काय्त प्रधानमन्त्रीं गुगु नं इलय् चुनाव याय्फैगु सम्भावना » संघीय सरकारय् प्रतिनिधित्व याका: संघीय एकाइया व्वातुगु भूमिका दय्केफैगु, 	<ul style="list-style-type: none"> » धुच्चापतिकं गठबन्धन त्वा:दला सरकार विघटन जुयाच्चनीगु सम्भावना, » साधारण बहुमतं हे सरकार व्व:थय्फैगु, » व्वातुगु स्वापुतिं संसद सरकार प्रति आलोचनात्मक जुइमफैगु सम्भावना, » पदं चीकीगु ग्या:चिकुलिं याना: सरकारं साहसिक नीति व ज्याभव: वीमफैगु सम्भावना,
२. कार्यकारी राष्ट्रपतीय सरकार	<ul style="list-style-type: none"> » व्यवस्थापिकाया सामान्य बहुमतं राष्ट्रपतियात चीके मफैगुलिं कार्यपालिकाया पदावधि सुनिश्चित, थुकिं याना ज्याभव: ज्याख्यलेत स्थिर लकस व्वलनेफैगु । » तप्यंक जुइगु चुनावं जनतालिसेया स्वापु व्वातुकी । 	<ul style="list-style-type: none"> » नियन्त्रण व सन्तुलन मदैगुली राष्ट्रपति निरंकुश जुइफैगु जोखिम, » सुयां हे समर्थन मदुसां राष्ट्रपतियात चीकेमफैगु, » कार्यपालिकाया नियन्त्रण व सन्तुलन मदैगु, » म्हो ल्याख्यदुग पुच:या दुज प्रमुख कार्यकारी जुइगु स्थिती म्हो जुइफैगु ।

३. अर्ध- राष्ट्रपतीय सरकार	» मतदाताया विश्वासं राष्ट्रपतिया चुनाव व व्यवस्थापिकाया विश्वासं मन्त्रीपरिषद् दय्की, » राष्ट्रपतिं मन्त्रीपरिषद् गठन याःसां व्यवस्थापिकाप्रति उत्तरदायी जुइ । » राष्ट्रपतिया व प्रधानमन्त्री व्यागलं व्यागलं दलं जूसा राजनैतिक सहमति पलिस्था जुइफैगु ।	» प्रधानमन्त्री मेगु हे दलया जूसा राष्ट्रपति व प्रधानमन्त्री दथुइ सहमति याय् थाकुइफु, » ज्याः व अधिकार इनेगु भवल्य् कचवं ब्वलनेफु,
४. अर्ध- संसदीय सरकार	» संघीय परिषदं बहुलवादी नेतृत्व व मंकाः निर्णया पद्धति नालाः काइगु, » कार्यकारिणीया दुजःत संसदय् वनाः थःगु बिचाः प्वंकेफु ।	» छम्हेसिया जक नेतृत्व मजुइगुलिं छ्वासुगु कार्यकारी, » थाकुगु, आपाः खर्चं जुइगु, आपाः ई काइगु, » अविश्वासया प्रस्ताव पारित याय्गु अक्षमता व महाभियोगया व्यवस्था मजुगुलिं यानाः जवाफदेहीताय् म्हो जुइगु ।

लिखँ

चव्य् न्दयथनातःगु प्यंगुलि विकल्पया नापं उगू नमूनाय् आधारित विविधता नेपाःयात बिचाः
याय्वहगु ल्वःगु लोकतान्त्रिक विकल्प खः । ल्वःगु ल्यज्या नेपाःया राजनैतिक संस्कृति, थ्वया
आकांक्षा व थ्वं फय्फैगु क्षमता व प्रभावकारी जुइक व्यवस्थित याय्फैगु क्षमता अनुकुल धाःसा
जुइमाः । व फुक्क विकल्प तत्वया खँय् बिचाः यानाः उमित नेपाःया न्हूगु संघात्मक नमूनाय्
दुथ्याकेगुली नं बिचाः याय्फु ।

सफू-माःया खंय्

संविधानसभाया दुजःत व थ्व खंय् च्यूताः तइपिन्त संविधान च्वय्गु ज्यालिसे स्वापूदूगु आधारभूत खँ थुइकेवीगु हे थ्व सफूमाःया तातुना खः । थ्व पिथना संवैधानिक लिच्चःयात बिस्कं पूर्वानुमान याइगु अवधारणा-पौ वा न्ह्यपौ मखु । थ्व सफूमाः यूएनडीपीया 'नेपालय् सहभागितामूलक संविधान दय्केत ग्वहालि' (एसपीसीबीएन) परियोजनाया ग्वसालय् नेपाःमि व अन्तराष्ट्रिय संविधानविद्पिनिगु मंकाः कुतःया लिच्चः खः ।

थ्व सफूमाः सुथां लाकेत थःगु प्रतिक्रिया व टिप्पणी विवादीत विशेष इनाप दु । फयांफति आपाः सुसूचित, प्रतिवद्ध व रचनात्मक सहलहयात तिवः वीगु खँ पितवीफःसा थ्व पिथनाया तातुना पूवनी । ब्वमिपिनिगु थी थी रचनात्मक टिप्पणीया लिधंसाय् थ्व सफूयात भिंकाः न्हुगु संस्करणया नापनापं मेमेगु सफू नं पिथने फु ।

थ्व सफू-माःयात नेपाःया मू मू भाषाय् हीकेगु भवलय् तःजिक गुणस्तरं भय्वीकेत सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिसं थुइगु पाय्छि खंय्ग्वः छय्लेगु फक्व कुतः जूगु दु । खंय्ग्वःया ल्वःगु व पाय्छि छय्लाबुलायात कयाः सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिनिदथुइ लिपा लिपा सहलह जुइगु भलसा काय् । संवैधानिक संवाद केन्द्रया तातुना अजाःगु सहलहया पूर्वानुमान याय्गु मखसे थी थी भासय् ग्वहाली ज्वलं पिथनाः थुगु कुतःया समावेशिता व पहुँच अप्पय्केगु खः ।

संविधान चयुगु ज्यलिसे स्वापू दूगु थी थी विषयवस्तुयात कया: संवैधानिक संवाद केन्द्रं पिथनेत्यंगु व्वनेज्वलंया छव्व थ्व सफू ख: ।

सभासदत व थ्व खँय् च्यूता: तइपिन्त मू मू संवैधानिक अवधारणा व मुद्दाया सन्दर्भय् प्रतिबद्ध जुइकेगु थ्व पिथनामा:या तातुना ख: । नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, थारु, मगः, तामाङ्ग, नेवा: थजा:गु नेपा:या मू मू भाय्या नापं अङ्ग्रेजी भासं नं थ्व सफूमा: पिथनेगु ग्वसा: दु । व्वनेज्वलंनापं न्यनेज्वलं (क्यासेट, डीभीडी) नं पिदंगु दु, अलय् थुकियात अनलाइनय् नं तयात:गु दु ।

न्हापांखुसी थ्व पिथनाय् दुथ्याइगु विषयवस्तु थथे ख: - देय् व धर्म, सङ्घीय प्रणाली, संविधानय् मानव अधिकार, आदिवासी जनजातिया अधिकार, अल्पसङ्ख्यकतयगु अधिकार, सरकारया थी थी प्रणाली, स्वतन्त्र न्यायपालिका, विविधता व सामाजिक समावेशीकरण, स्थानीय स्वशासन व सहभागितामूलक संविधान दयकेगु प्रक्रिया ।

संवैधानिक संवाद केन्द्र

स्वंगुगु तँ, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, न्हू वानेश्वर, येँ
टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८
ई-मेल : info@ccd.org.np
वेबसाइट : www.ccd.org.np

